

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitvlvm I. eod. Tit. in 6. Iuris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

ad illud accidentale, quia prior iudex melius instructus censetur, maius aliquod incommodum admitti debet, ut videl. aliquis ad forum alienum trahatur, præsertim clericus ad forum seculare contra ecclesiasticam immunitatem, & ideo hanc limitationem affert Alexander super Bartolo in cit. l. nullo. & ipse Bartolus in l. incommodati. §. duabus. ff. commodati.

NOTANDUM V. Si magistratus secularis immunitatem Ecclesiasticam lædere præsumat, trahendo personas Ecclesiasticas ad tribunal suum, querela deferri potest ad Papam, ut tanquam supremus Ecclesiasticorum defensor remedium adhibeat.

NOTANDUM VI. Si appareat, quod aduersarius non rationabili causa impeditus, sed solum ad litem extendendam consentire recuset, ut in feriis messium aut vindemiarum iudicium exerceatur, tum si necessitas præsertim publica postulare videatur, aut periculum in mora sit, cogi potest ad respondendum. Ita Gl. hic ver. propter vindemiam. Intererat enim, ut Rector electus administraret, ne res communitalis negligenter administrare autem non poterat, si possessionem non cepisset, ut hic notat Abb. n. 6. non poterat autem communitas compelli, videl. per censuras, ad recipiendum Rectorem, nisi prius citata & audita fuisset coram delegatis, cum alia cause cognitione hic opus non fuerit, quandoquidem iam pro possessione Monasterij sententia lata erat à potestate Florentina, quamobrem eius executio tantum facienda erat, priusquam de iuris proprietate disceptaretur, ut Imola hic notauit.

CAPITVLVM I. eod.

Tit. in 6.

Iuris.

PARAPHRASIS.

Certum esse debet, quod delegatus Papæ non possit cogere partes, ut personaliter in iudicio compareant, nisi in rescripto de-

legationis id expressum sit, vel nisi causa sit criminalis, vel ut iuramentum dicendæ veritatis præstetur vel de calumnia, vel denique alia iuris necessitas id requirat.

SUMMARIVM.

1. *Papa aut Rex præcipere potest, ut partes, si iurisdictioni suæ subsint, personaliter compareant.*
2. *In causis civilibus partes ordinariè litigare possunt per procuratorem.*
3. *In causis criminalibus reus personaliter ad iudicium venire debet, si in is corporis pœna afflictiua imponenda est.*
4. *In is autem, in quibus pœna relegationis, vel alia minor imponenda est, Procurator interuenire potest, licet ob rationabilem causam compelli possit reus, ut in propria persona se sistat iudicio.*
5. *Accusator plerumque procuratorem in causa criminali constituere potest.*

Hoc loco quæstio tractari debet, an partes cogi possint, ut personaliter iudicio se sistant, an verò satis sit, ut procuratorem mittant. Respondeo & Dico I. Princeps, Papa, Imperator, Rex præcipere potest, ut partes, si iurisdictioni suæ subsint, personaliter veniant. Ita sumitur ex hoc c. & notat Gl. ver. speciale, nam subditus comparere tenetur, si Superior eius causam habeat extraiudicialiter eum vocandi. Tametsi verò leges facultatem tribuant litigantibus mittendi procuratorem loco suo; Princeps tamen hac lege non adstringitur.

Dico II. In causis civilibus partes ordinariè litigare possunt per procuratorem, nec compelli debent, ut personaliter veniant. Ita habetur in l. 1. C. de procurat. vbi Gl. & Francus hic monet n. 3. quòd in omni citatione, si non expressum est, ut citatus personaliter compareat, intelligenda sit subalternatio, ut veniat per se, vel per Procuratorem.

Dixi, ordinariè: sunt enim casus, qui excipiuntur, primò & præcipuè, si iuris necessitas exigat, quia Iudex ex causa rationabili citationi

citacioni etiam inserta præcipit, vt actor vel reus personaliter veniat, quia statum & veritatem rei magis perspectam habet, vel alius magis idoneus est, iuxta cit. l. vlt. iun. Gl. ver. iuramento. Denique si specialiter commendanda sit qualitas personæ, v. g. eius doctrina, ætatis maturitas, mentis discretio, argum. l. 2. C. de his, qui veniam ætatis. Secundò, vt iuramentum de veritate, vel de calumnia præstetur. Veruntamen si procurator speciale mandatum habeat de iurando etiam in personam domini, admittendus est. c. 2. & 3. de iuramento calumniæ, & dixi lib. 4. Th. mor. tr. 3. c. 5. n. 1.

³ Dico III. In causis criminalibus, quibus corporis pœna afflictiva imponenda est, reus personaliter ad iudicium venire debet. Ita sumitur ex l. 3. ff. an per alium causæ. c. tuæ, 5. de procuratoribus. Ratio est, quam adfert Dominicus, hic col. 5. Clarus q. 32. n. 3. quia si contra reum absentem sententia condemnatoria ferretur, ea frequenter illusoria fieret, & executioni mandari non posset, cum reus fugâ sibi consulere. Et bene Menoch. lib. 1. qq. arbitrar. casu 80. n. 77. monet, idem dicendum esse, si secundum statuta loci in pœnam criminis decreta sit publica infamatio personæ, v. g. vt in teatro populo proponatur, vel fune circa collum ligatus reus è ciuitate educatur. Sed limitari assertio debet, nisi reus absens personaliter accedere non possit, vt quia est infirmus, senex ac valetudinarius, & adeò debilis, vt neque equis vehi possit, & qui capitales inimicitias in loco iudicij timet, & qui alibi ob debita incarceratus est, tali casu admitti debet Procurator, seu mandatarius, seu potius defensor, saltem ad causam absentis allegandam & probandam. Ita Gl. & DD. in l. 3. C. de accusat. Gl. c. 4. ver. præsentia, de Procuratoribus.

Deinde Procurator in tali causa criminali admitti potest, vt exceptiones opponat contra iudicem, aduersarium, aut testes, vt accusatoris libellum de ineptitudine arguat, dilaciones petat &c. Sicuti notauit Gl. margin. in cit. l. 3. Gl. in cit. c. 4. Denique si Vniuersitas ob delictum ad iudicium vocetur,

procuratorem mittere potest, quandoquidem tota per se comparere nequit, vt notauit Ancharanus hic not. 4. si tamen aliqui è Communitate, tanquam specialiter criminosi, personaliter citentur, parere debent.

⁴ Dico IV. In causis criminalibus, quibus pœna relegationis, vel alia minor imponenda est, procurator interuenire potest. Ita sumitur ex l. 1. ff. an per alium &c. & docet Ancharan. hic col. 1. Dominie. col. 12. vbi ait esse communem, & exinde infert n. 16. quòd in causis, in quibus agitur ad pœnam priuationis ab ordine, beneficio, aut dignitate, reus per procuratorem se defendere possit.

Sed nunquid in tali casu Iudex cogere potest reum, vt personaliter veniat? Dissentiunt DD. apud Ancharanum hic not. 4. arbitror respondendum ex ijs, quæ docent in l. vlt. iudicem allegatâ causâ rationabili imperare posse reo, vt personaliter veniat, videl. si procurator consideratâ qualitate causæ nõ ita instrui bene possit, vt ad omnes interrogaciones respondeat, item si iudicia contra reum vehementia adsint, quandoquidem accedente præsentia rei, & inspecto vultu eius, consideratisque responsis, veritas facilius deprehendetur.

⁵ Dico V. Accusator in causa eriminali plerumque procuratorem loco sui constituere potest. Ita in praxi obseruari testatur Clarus n. 23. Ratio est, quòd hodie nulla sit necessitas, vt accusator præsens sit, cum ad pœnam talionis se inscribere, atque obligare non soleat. Dixi autem *plerumque*, quia negandum non est, ob causam rationabilem, vt veritas magis innotescat, compelli posse accusatorem, vt personaliter adsit.

CAPITVLVM II.

Mulieres.

PARAPHRASIS.

Non debent mulieres ob causam ferendi testimonij, aut aliam quamlibet, quæ in iure expressa